

Danisname

e-ISSN: 2717-9974

www.danisname.com

Sayı/Issue: 7 (Eylül/September 2023)

Yayıncı/Publisher

Prof. Dr. Murat Demirkol / **ORCID:** 0000-0002-1770-4288 / murat60demirkol@gmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University /

Yazı İşleri Müdürü/Managing Editor

Osman Selvi / **ORCID:** 0000-0002-9004-8627 / ossselvi@gmail.com

Editör/Editor

Doç. Dr. İlyas Canikli / **ORCID:** 0000-0001-9340-7982 / ilyascanikli@gmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University

Editör Yardımcıları/Editorial Assistants

Arş.Gör. Hayriye Özlem Sürer / **ORCID:** 0000-0002-1945-3937 / hayriyeilahiyat57@gmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University

Yüksek Lisans Öğrencisi Merve Demiryürek / **ORCID:** 0000-0002-4570-9182/
mervedemiryurek4@gmail.com

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University

İngilizce Dil Editörü/English Language Editor

Arş. Gör. Bilge Sever Kıyak / **ORCID:** 0000-0001-5593-7675 / bsever@ybu.edu.tr
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University

Türkçe Dil Editörü/Turkish Language Editor

Arş. Gör. Hüseyin Şıra / **ORCID:** 0000-0002-7690-2217 / tosyevi@mynet.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University

Basın ve İndeks Editörü/Press and Index Editor

Arş. Gör. Aygün Yılmaz Uzunöz / **ORCID:** 0000-0002-3347-0776 / aygnylmz94@gmail.com
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University

e-ISSN: 2717-9974

Tasarım/Design

Osman Selvi

Yayın Tarihi/Publishing Date

20.03.2023

Adres/Address

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sok. No:14/2 Altındağ 06050 Ankara/Türkiye

Web: www.danisname.com

e-posta: bilgi@danisname.com

Danisname yılda iki defa yayınlanan hakemli bir dergidir/*Danisname is a refereed journal and is published biennially*

Alan Editörleri/Section Editors**Arap Dili/Arabic Language**

Arş. Gör. Mehmet CANDAN ORCID: 0000-0002-0154-8655
m.candan766@gmail.com Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi Ankara Yıldırım Beyazıt University

İslam Mezhepleri Tarihi/History of Islamic Sects

Arş. Gör. Yusuf YAPICI ORCID: 0000-0002-3087-9680
yusufyapici3801@gmail.com Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ondokuz Mayıs University

İslam Tarihi/History of Islam

Arş. Gör. Okan UZUNÖZ ORCID: 0000-0001-8295-5588
okan.uzunoz@hbv.edu.tr Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi Ankara Hacı Bayram Veli University

Dinler Tarihi/History of Religions

Arş. Gör. Nisa Yağmur BOZOK ORCID: 0000-0002-2215-6095
nisayagmurbozok@kilis.edu.tr Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Kilis 7 Aralık University

Hadis/Hadith

Arş. Gör. Musa EŞİT ORCID: 0000-0002-7100-2084
musaesit1@gmail.com Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University

Din Felsefesi/Philosophy of Religion

Arş. Gör. Hatice Kübra ÖMEROĞLU
ORCID: 0000-0002-2401-1666
haticekubrasengul@gmail.com Kilis 7 Aralık Üniversitesi
Kilis 7 Aralık University

Din Eğitimi/Religious Education Sociology of Religion

Arş. Gör. Yunus TÜKEN ORCID: 0000-0002-9192-2670
yunus.tuken@kilis.edu.tr Kilis 7 Aralık Üniversitesi Kilis 7
Aralık University

Din Sosyolojisi/Sociology of Religion

Abdullah YARGI ORCID: 0000-0001-9351-4622
abdullahyargi@outlook.com

Tefsir/Tafsir

Arş. Gör. Ubeytullah ALTUNTAŞ ORCID: 0000-0001-6075-139X
ubeydullahaltuntas@gmail.com Gümüşhane Üniversitesi
Gümüşhane University

Arş. Gör. Ahmet Şehit Tuna / ORCID: 0000-0002-7365-4596/
astuna@ybu.edu.tr Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University

Kelam/Kalām

Hatice Betül TURGANALİ ORCID: 0000-0001-6011-4163
betulturganali@outlook.com İslam Düşünce Enstitüsü
Institute of Islamic Thought

İslam Hukuku/Islamic Law

Arş. Gör. Gamze ARSLAN ORCID: 0000-0001-8870-638X
gamzearslan92@hotmail.com Ankara Üniversitesi Ankara
University

İslam Felsefesi/Philosophy of Islam

Arş. Gör. Muhammed Abdullah HAKSEVER
ORCID: 0000-0002-6624-5225
muhammedabdullah.haksever@asbu.edu.tr Ankara Sosyal
Bilimler Üniversitesi Social Sciences University of Ankara

Türk-İslam Edebiyatı/Turkish-Islamic Literature

Arş. Gör. Cihat EKİZ ORCID: 0000-0003-0642-2530
ekizc@ankara.edu.tr Ankara Üniversitesi Ankara University

Yayın Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Murat DEMİRKOL
ORCID: 0000-0002-1770-4288
murat60demirkol@gmail.com Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi Ankara Yıldırım Beyazıt University

Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM
ORCID: 0000-0002-7297-3325
ayildirim@ybu.edu.tr Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University

Prof. Dr. İsmail ÇALIŞKAN
ORCID: 0000-0003-2899-9111
duralaroltu@hotmail.com
Ankara Üniversitesi Ankara University

Prof. Dr. Selim EREN
ORCID: 0000-0002-0130-3789
selim.eren@omu.edu.tr
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ondokuz Mayıs University

Prof. Dr. Süleyman AKYÜREK
ORCID: 0000-0002-8427-5030
akyureks@erciyes.edu.tr
Erciyes Üniversitesi Erciyes University

Doç. Dr. İlyas CANIKLI
ORCID: 0000-0001-9340-7982
ilyascanikli@gmail.com Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi-Ankara Yıldırım Beyazıt University

Prof. Dr. Bülent AKOT
ORCID: 0000-0001-9418-3140
bulentakot@hotmail.com Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi Ankara Yıldırım Beyazıt University

Doç. Dr. Hatice TOKSÖZ
ORCID: 0000-0002-0459-3152
toksozhatice@gmail.com Süleyman Demirel Üniversitesi
Suleyman Demirel University

Doç. Dr. Mehmet ULUKÜTÜK
ORCID: 0000-0002-9694-1344
ulukutuk27@hotmail.com Bursa Teknik Üniversitesi Bursa
Technical University

Doç. Dr. Hüseyin AKYÜZ
ORCID: 0000-0001-5633-3507
huseyinakyuz73@gmail.com Ankara Hacı Bayram Veli
Üniversitesi Ankara Hacı Bayram Veli University

Doç. Dr. Anar GAFAROV
ORCID: 0000-0002-3113-1287
a.philosophy@hotmail.com
Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Azerbaijan National
Academy of Sciences

Dr. Öğr. Ü. Kubat Ali TOBCHUBAEV
ORCID: 0000-0001-9326-5988 ktopchubaev@gmail.com
Tokat GOP Üniversitesi Tokat GOP University

Dr. Öğr. Ü. Mehmet ERKOL
ORCID: 0000-0002-1363-1894
mehmeterkol@aku.edu.tr
Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon Kocatepe University

Danışma Kurulu/Advisory Board

Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ **ORCID:** 0000-0002-0754-9800
bkemikli@gmail.com
Bursa Uludağ Üniversitesi / Bursa Uludag University
Prof. Dr. Ömer Faruk TEBER **ORCID:** 0000-0002-3126-3802
omerfarukteber@akdeniz.edu.tr
Akdeniz Üniversitesi / Akdeniz University
Doç. Dr. Mustafa Selim YILMAZ
ORCID: 0000-0002-2346-804X / s.mutekellim@gmail.com
Karabük Üniversitesi Karabuk University
Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY **ORCID:** 0000-0003-3149-9556
ibrahim.kutluay@ikcu.edu.tr
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi / İzmir Katip Celebi University
Prof. Dr. Mehmet EVKURAN **ORCID:** 0000-0001-8616-111X
mehmetevkuran@hitit.edu.tr
Hitit Üniversitesi Hitit University
Prof. Dr. Mehmet ÜNAL **ORCID:** 0000-0002-7169-5757
munal@ybu.edu.tr Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Prof. Dr. Metin ÖZDEMİR **ORCID:** 0000-0001-5678-8579
metin.ozdemir@asbu.edu.tr Ankara Sosyal Bilimler
Üniversitesi / Social Sciences University of Ankara
Prof. Dr. Nuri ADIGÜZEL **ORCID:** 0000-0002-3233-9143
nadiguzel@ybu.edu.tr / Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University
Prof. Dr. Adnan ADIGÜZEL **ORCID:** 0000-0002-4818-4051
adiguzela63@gmail.com / Eskişehir Osmangazi
Üniversitesi / Eskişehir Osmangazi University
Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN **ORCID:** 0000-0001-6134-4518
mozkan@ybu.edu.tr / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi /
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Prof. Dr. Zeki Salih ZENGİN **ORCID:** 0000-0003-2354-8899
zsalihzengin@ybu.edu.tr / Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University
Prof. Dr. Yakup CİVELEK **ORCID:** 0000-0002-3448-4723
yakup.civelek@gmail.com / Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi Ankara Yıldırım Beyazıt University
Prof. Dr. Özcan GÖNGÖR **ORCID:** 0000-0002-0775-023X
ogungor@ybu.edu.tr / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Prof. Dr. Zekiye DEMİR **ORCID:** 0000-0003-4009-7751
zdemir@ybu.edu.tr Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University

Prof. Dr. Kadir GÜRLER **ORCID:** 0000-0002-6373-6424
kadirgurur@hitit.edu.tr
Hitit Üniversitesi / Hitit University
Prof. Dr. Rıza KARAGÖZ **ORCID:** 0000-0002-7268-6190
rkaragöz@omu.edu.tr
Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Ondokuz Mayıs University
Doç. Dr. Recep DEMİR **ORCID:** 0000-0002-7021-128X
recepdemir68@hotmail.com
Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Ondokuz Mayıs University
Doç. Dr. Yusuf ŞEN **ORCID:** 0000-0002-6795-0161
ysen@bayburt.edu.tr
Bayburt Üniversitesi / Bayburt University
Doç. Dr. Tuğrul TEZCAN **ORCID:** 0000-0003-1751-203X
ttezcan@karabuk.edu.tr
Karabük Üniversitesi / Karabuk University
Doç. Dr. Osman ORUÇHAN **ORCID:** 0000-0002-2076-3182
osmanoruchan@gmail.com
Pamukkale Üniversitesi / Pamukkale University
Doç. Dr. Mustafa YİĞİTOĞLU **ORCID:** 0000-0001-6308-1475
mustafayigitoglu@karabuk.edu.tr
Karabük Üniversitesi / Karabuk University
Doç. Dr. Harun ŞAHİN **ORCID:** 0000-0003-2834-2339
sahinharun@gmail.com / Ankara Yıldırım Beyazıt
Üniversitesi / Ankara Yıldırım Beyazıt University
Doç. Dr. Harun ÇAĞLAYAN **ORCID:** 0000-0002-0228-5164
caglayanharun@gmail.com
Kırıkkale Üniversitesi / Kırıkkale University
Doç. Dr. Hamdi KIZILER **ORCID:** 0000-0001-9131-1645
hamdikiziler@karabuk.edu.tr
Karabük Üniversitesi / Karabuk University
Doç. Dr. Ferhat GÖKÇE **ORCID:** 0000-0002-8181-1088
fgokce@ybu.edu.tr / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University
Doç. Dr. Muhammed Ali YAZIBAŞI
ORCID: 0000-0003-0369-1217 / maliyazibas@ybu.edu.tr
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Ankara Yıldırım
Beyazıt University
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YEMENİCİ **ORCID:** 0000-0002-7549-5074
ayemenici@ybu.edu.tr / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt University

Danisname, Murat Demirkol tarafından yayımlanmaktadır.

Danisname, is published by Murat Demirkol, Ankara/Turkey.

Danisname, yılda iki kez yayımlanan (20 Eylül ve 20 Mart) hakemli bir dergidir

Danisname is a peer-reviewed academic journal issued twice a year (20 September- 20 March).

Danisname; Din, Felsefe, Tarih öncelikli olmak üzere Sosyal ve Beşerî Bilimler alanlarında yapılan akademik çalışmaları yayımlar.

Danisname; publishes academic studies primarily in the fields of Religion, Philosophy, History and Social Sciences.

Danisname yazarlardan makale değerlendirme ve yayın süreci için her-hangi bir ücret talep etmemektedir.

Danisname does not charge any article submission, processing charges, and printing charges from the authors.

Danisname'ye yayınlanmak üzere gönderilen makaleler, en az iki dış hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik değerlendirmesine tabi tutulur.

Danisname uses double-blind review fulfilled by at least two reviewers.

Online dergi açık erişimdir (CC BY NC).

The Electronic version of Danisname is Open Access (CC BY NC).

LOCKSS: <https://danisname.com/danisname/gateway/lockss>

CLOCKSS: <https://danisname.com/danisname/gateway/lockss>

Dizinler/Indexes

Ulrich's Periodicals Directory | ProQuest (Kabul Tarihi: 27.04.2022)

Ulrich's Periodicals Directory | ProQuest (Accepted Date: 27.04.2022)

Danisname

e-ISSN: 2717-9974

www.danisname.com

Sayı/Issue: 7 (Eylül/September 2023)

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Editörden / *From The Editor*

EDİTÖRDEN..... I

FROM THE EDITOR II

Araştırma Makaleleri/Research Articles

Âdem'e Öğretilen İsimlerin Sosyolojik Boyut ve Güç İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi

Evaluation of Names Taught to Adam in the Context of Sociological Dimension and Power Relations

Habib Celaleddin Kartal..... 3-20

Kitap İncelemeleri/Book Reviews

İslamcı Dergilerde Hadis Tartışmaları Meseleler, Dönemler ve İsimler, yazar Selim Demirci (İstanbul: İlem, 2022), 152 sayfa, ISBN: 978-625-7800-73-0

Hadith Discussions in Islamist Journals Issues, Periods and Names, author Selim Demirci (İstanbul: İlem, 2022), 152 page, ISBN: 978-625-7800-73-0

Kudret Çimen..... 21-29

EDİTÖRDEN

DANISNAME 7. SAYI

Araştırma ve yayın etiği konusunda ulusal ve uluslararası standartlara bağlı yayın yapan Dergimiz; Basın Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi'ne uyarak değerli yazarlarımız, editör ekibimiz ve okurlarımız sayesinde Eylül 2023'te 7. sayısını çıkarmıştır. Danisname genç bir akademik dergi olmasına rağmen her aşamasında görev yapan yayın ekibimizin ve hakem hocalarımızın özenli ve özverili çalışmalarıyla, ayrıca takip eden okurlarımızın ilgisiyle göz dolduran bir seviye yakalamıştır. Bu gayretin sonunda "Ulrich's Periodicals Directory | ProQuest (Kabul Tarihi: 27.04.2022)" indeksinde taranmaya başlanmış, bundan sonraki süreçlerde de müracaat edilen birçok indekste taranacağı ön görülmektedir.

Yazarlarımız Danisname Dergimizin 7. sayısında da çok sayıda makale göndererek katkı sağlamaya gayret etmişlerdir. Ancak hakemlerimizin özenli değerlendirmesi sonucu çok seçici davranılmış ve bu sayıda çok az makaleye yer verilmiş, çıtanın daha da yükseltilmesi amaçlanmıştır.

Bu sayının sizlere takdim edilmesinde emeği geçen bilim insanlarına, yayın ekibine, danışma ve hakem kurullarına ve alan editörlerimize teşekkür ederiz. Bundan önceki sayılarda olduğu gibi gelecek sayıda da bizlere emanet edeceğiniz emeklerinizi özenle koruyup geliştireceğimizi ifade etmek isteriz.

Çalışmak bizden başarı Allah'tandır.

Doç. Dr. İlyas CANIKLI
Danisname Editörü
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
ilyascanikli@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9340-7982
Ankara-2023

FROM THE EDITOR

DANISNAME 7TH ISSUE

Our journal, which publishes in accordance with national and international standards on research and publication ethics, published its 7th issue in September 2023 thanks to our valuable writers, editorial team and readers in compliance with the Press Law, the Law on Intellectual and Artistic Works and the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive. Although Danisname is a young academic journal, it has achieved a remarkable level with the diligent and devoted work of our editorial team and referees at every stage, as well as the interest of our readers. At the end of this effort, our journal has started to be scanned in the "Ulrich's Periodicals Directory | ProQuest (Acceptance Date: 27.04.2022)" index, and it is foreseen that it will be scanned in many indexes applied in the following processes.

Our writers have endeavored to contribute to the 7th issue of Danisname Journal by submitting many articles. However, as a result of the careful assessment of our referees, we have been very selective and have included very few articles in this issue, aiming to raise the level even higher.

We would like to thank the scholars, the editorial team, the advisory and referee boards, and our field editors who have contributed to the publication of this issue. As in previous issues, we would like to express that we will carefully protect and develop your efforts that you will entrust to us in the next issue.

Working is from us, success is from Allah

Assoc. Prof. İlyas CANIKLI
Chef Editor of Danisname
Ankara Yıldırım Beyazıt University
ilyascanikli@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9340-7982
Ankara-2023

Âdem'e Öğretilen İsimlerin Sosyolojik Boyut ve Güç İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi*

Habib Celeleddin Kartal

Dr., Milli Eğitim Bakanlığı Okul Müdürü

kartalhabib19@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8449-7445

Öz

Bu makalede, Kur'an'ın 2. sûresi olan Bakara sûresinin 31. âyetinde geçen "ve Allah Âdem'e bütün isimleri öğretti" mealindeki âyet temelinde isimlendirmeler, kavramsallaştırmalar, tarih yazımı ve dilin kullanımı, güç ilişkileri ve sosyolojik boyut üzerinden ele alınmaktadır. Yine bu âyetin farklı tefsirleri ele alınırken, anlamının genellikle tefsirciler tarafından olduğu gibi anlaşıldığına, Kur'an'daki diğer âyetlerle ilişkisi bağlamında âyeti ele alan yaklaşımların az olduğuna ve sosyolojik boyut ile güç ilişkileri bağlamında değerlendirilmediğine vurgu yapılmıştır. Dil alanı, güç ilişkilerinden büyük ölçüde etkilenen ve onu etkileyen bir alan olduğu için; güç, toplum ve dil ilişkisinin ayrılmaz ve iç içe bir yapıda olduğunu söylemek mümkündür. Tarihin güç mücadelelerinin tekrar ettiği bir süreç olduğu gerçeği göz önüne alındığında, her bir mücadele sonunda kazanan tarafın zihniyet ve kültürünün kendi diliyle rakip topluma aktarılması veya zorunlu dönüşüm kaçınılmaz olmaktadır. Bu bağlamda makalede, anlamlandırmaların, kavramsallaştırmaların, isimlendirmelerin, alguların, dilin ürünü olan birçok şeyin Bakara sûresinde geçen âyette belirtildiği gibi insana verilen özellikten, bu özelliğin de büyük ölçüde güç ilişkilerinden nasıl etkilendiğini göstermek amaçlanmıştır. Dile sahip çıkmanın güç ilişkileri ve sosyolojik bağlamı anlamaktan geçtiğini bilmenin farkındalığı bu açıdan önemlidir. Çalışmada doküman analizi yöntemi üzerinden dilin güç mücadelesinde kullanımına ait örnekler içeren yeteri miktarda kaynak taranmış, incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Sosyolojisi, Güç İlişkisi, Sosyolojik Boyut, Dil, Âyet.

* **İntihal Taraması/Plagiarism Detection:** Bu makale intihal taramasından geçirildi/This paper was checked for plagiarism.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Habib Celeleddin Kartal).

Geliş/Received: 29 Temmuz/July 2023 | **Kabul/Accepted:** 19 Eylül/September 2023 | **Yayın/Published:** 20 Eylül/September 2023

Atıf/Cite as: Habib Celeleddin Kartal, Âdem'e Öğretilen İsimlerin Sosyolojik Boyut ve Güç İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi, Danisname 7 (Eylül/September 2023), 3-20 <https://doi.org/10.5281/zenodo.8362910>

CC BY-NC 4.0 | This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Evaluation of Names Taught to Adam in the Context of Sociological Dimension and Power Relations

Abstract

This article explores naming, conceptualization, historiography, and language use in the context of power relations and sociological dimensions, based on the fundamental verse found in the 31st verse of Surah Al-Baqarah, the 2nd chapter of the Qur'an, which states: "And Allah taught Adam all the names." Additionally, the various interpretations of this verse are examined, highlighting that its meaning is generally understood as presented by exegetes, but approaches that consider its relationship with other Qur'anic verses are limited, and its evaluation within the context of sociological dimensions and power relations has been neglected. Given that language, as a field, is heavily influenced by and also influences power relations, it is possible to assert that power, society, and language are inseparable and interconnected aspects. Considering the recurring nature of power struggles throughout history, it becomes inevitable that the mindset and culture of the winning party are either transmitted to the rival society or undergo forced transformation using their own language. In this context, the article aims to demonstrate how interpretations, conceptualizations, naming practices, perceptions, and many other linguistic products are influenced by the characteristic mentioned in the verse of Surah Al-Baqarah, which is given to humanity, and how this characteristic is heavily affected by power relations. Understanding the significance of embracing language entails comprehending power relations and the sociological context, making it crucial. The study involved the scanning, examination, and interpretation of a sufficient number of sources containing examples of the use of language in power struggles through document analysis method.

Keywords: Sociology of Religion, Power Relations, Sociological Dimension, Language, Qur'anic Verse.

Summary

Power wars driven by the will to obtain power certainly affect various layers of society involved in these wars to some extent. The impact of this influence varies among competitors based on whether they win or lose. In the case of side that lost the conflict war, both psychologically as individuals and sociologically as a society, tangible examples from the historical process have shaped their perceptions of what the future holds in terms of the challenges that arose during their struggle. Hence, these experiences have influenced the perception of which instruments of power states engaging in future struggles should possess. One of the most important, yet seemingly subtle, instruments of power is the potential to name and utilize language attributed to humans. The capacity to assign names to things, objects, nature, and living beings is the first step to mastering and gaining control over them. Just as reigning over the uncertain and the obscure is difficult, so is solving problems stemming from uncertainty until they are diagnosed and identified. Therefore, it seems impossible for the parties involved in the historical and sociological reality of power struggles to ignore the realm of human language. Consequently, the domain of language that truly belongs to individuals, encompassing the abilities of "naming, conceptualization, interpretation," has evolved into a malleable tool in the hands of the world beyond the

individual throughout history. For instance, prophets with extensive historical significance are so intertwined with language that they have almost been renamed as the "history of distortions" due to their implications for language. Allah sent new prophets because the divine texts containing His words were altered.

In this article, the relationship between language, power, and society is explored through the translation and detailed explanation of Quran 2:31, "And He taught Adam the names." Most interpretations focus directly on this verse without considering its relationship with other Quranic verses. As a result, an interpretation like "If Allah taught Adam all names, then he must have also learned about an electric car or a mobile phone from the future" has emerged. However, it's clear that the issue is much more significant and influential than such a simplified understanding. One of the principles of understanding the Quran is to consider each verse within the context of the whole Quran. In this regard, the neglect of similar verses when discussing Quran 2:31 is noticeable. For example, in Surah Rahman verses 3 and 4, the word "names" is replaced with "explanations," implying the human attributes of "interpretation, definition, naming, explanation, conceptualization." Similarly, in another verse of Surah Bakara, the testing of Prophet Abraham through words and his subsequent leadership of people are related to these concepts. Even Allah, characterized as the creator of both humans and the universe in Islamic theology, emphasizes the preservation of His words in Surah Hicr, highlighting the importance of language. The connection between individuals' and societies' mindsets, cultures, identities, characters, and their respective languages is significant. An assimilated language signifies an assimilated society. The first step in gaining control is to manipulate the ability to name, which is the first step in power acquisition. The article aims to demonstrate the connection between the power struggles of language and its sociological dimensions through the lens of the potential for naming in Quran 2:31 and its link to Adam's creation.

History is a summation of power struggles. To survive in this reality, every society must possess the means of power. Recognizing that language, specifically the capacity to name, is an instrument of power, and understanding its role as part of power struggles, is vital. Thoughts influence behaviors, behaviors influence decisions, and decisions influence outcomes. Thus, at the core, it is crucial to ascertain who owns, how, and in what manner the words forming thoughts are written and conveyed.

This interdisciplinary article touching upon language, religion, sociology, history, and international relations naturally adopts a multidisciplinary approach. It employs document analysis to search, interpret, and evaluate a sufficient amount of sources.

Giriş

Hem tek tek bireylerin hem de bireylerin birbirleriyle ilişkisi noktasında toplumun, dili kullanmaksızın kendilerini anlatmaları, problemlerine çare aramaları mümkün değildir. Bu anlamda dilin sızmadığı, kullanılmadığı bir alanın olmadığını, insanlar için hava gibi asli bir ihtiyaç olduğunu söylemek mümkündür. Dil, bireye ait psikolojik terimlerden tarih yazımına, tıptan

teknolojiye, dini metinlerden kültüre, eğitimden savunma sanayine kadar her yeri kuşatmıştır. İslam dininin ana kaynak kitabı olan Kur'an, Bakara sûresi 31. âyette dil kullanımının insanın yaratılışında olan bir özellik olduğunu vurgulayarak ona tüm isimlerin öğretildiğini söylemiştir. Peki, "Bu öğretme yani isimlerin öğretilmesi temel anlamıyla anlaşılabilir mi? Âyetin âyetle anlaşılması yöntemi üzerinden gidilirse, bu âyet başka bir şeyi anlatmak istemiş olabilir mi? Hangi âyetler, Bakara sûresi 31. âyetin güç ilişkileri ve sosyolojik boyutta ele alınması gerektiğini işaret etmektedir?" gibi sorular, dil alanının kendinden bağımsız olmadığını gösteren cevapları kapsamaktadır. Çünkü Âdem'in yaratılması ve hemen ardından ona verilen "isim verme" özelliği ile tarihten günümüze gelen güç mücadelelerinin toplumsal alanı da etkileyerek etle turnak gibi birbirlerine eklenmiş olduğu görülmektedir. Bu kapsamda araştırmamızın konusu, Bakara sûresi 31. âyette geçen "tüm isimleri öğretti" ifadesinin "her şeye isim verme kapasitesinin öğretilmesi" şeklinde olduğunu ortaya koymaktır.

"İsimler ve kelimeler yoktur. Mücadele dilin mücadelesidir" gibi bir iddia ortaya atılmış olsaydı, herhalde bu iddianın doğru olma ihtimali yüksek olurdu. Çünkü bir yasa gibi tarihin hiçbir döneminde değişmeyen bir teoriyi bulduğunu ifade etmenin ancak bunu ortadan kaldıran kanıtlar ortaya çıkana kadar geçerli olabileceği savı, artık bilinen bir gerçek olmasına rağmen kelimelerin, anlamların, kavramsallaştırmaların dünyası ile güç ilişkileri ve sosyolojik alanın tarihi süreç içindeki ayrılmazlığı maalesef değişmemekte, bir yasa gibi ortada durmaktadır. Tarihi süreç içinde çıkan her bir güç mücadelesinin ardından mücadelenin bir kazananı bir de kaybedeni olmaktadır. Böylece gücü kim ele geçirdiyse sadece güç kaynaklarını değil aynı zamanda dili de ele geçirmiş olmaktadır. İnsana ait en saf ve doğal hak olan anlamlar, algılar, kavramlar alanı, inşa edilen kültür, güçlünün insafına kalan bir alan olmaktadır. Yeni toplumsal inşa süreci bir anlamda güçlünün inşa süreci olduğundan, rakip (düşman görülen-öteki) toplumdaki dil her türlü ters yüz edilmektedir. Güçlünün yeni dili ile kaybedenin eski dili arasında yeni toplumsal çatışma alanları tetiklenmekte, kaybedenin sürgünü devam edebilmektedir. Bu makalenin amacı Bakara sûresi 31. âyette dile getirilen ve "insana verilen isim koyma kapasitesinin" güç ilişkileri ve sosyolojik boyutla birebir ilişkili olduğunu ve güç mücadeleleri sürecinde ciddi bir şekilde ters yüz edilebildiğini göstermektir.

Dilin güç ilişkileri ile bağlantısı ortaya konulurken tarihi güç mücadeleleri dönemlerine de değinmek kaçınılmaz olduğu için makalede,

disiplinler arası bir yaklaşımla özellikle güç mücadelesi ve sosyolojik boyut çerçevesinde dil kullanım örnekleri üzerinden mikro bağlamda doküman analizi yöntemiyle kaynaklar taranmış, yorumlanmış ve problemlerle ilişkilendirilmiştir.

1. Dil Alanı ve Güç İlişkisi

Dil alanı,¹ tarihten bu güne güç ilişkilerinden en çok etkilenen ve yine bu ilişkileri etkileyen “isimlendirme, söylem, anlam ve algı” dünyasını kapsayan bir alandır. Güç ilişkileri konusu ele alınırken sadece pozitivist bir bakış açısı kullanarak anlam dünyasını dışarda bırakmak² mümkün değildir. Çünkü toplumlar arası güç ilişkileri ve toplumsal yapıların açıklanmasında salt görünür olguları dikkate alarak genellemelere ulaşılması, eksik ve sığ analizlere neden olmaktadır.³ Dile ait bu dünya,⁴ insanın isim koyma, konuşma, yorumlama, tanımlama, kavramsallaştırma, etiketleme, kısacası dili kullanma kabiliyeti ile ortaya çıkan bir dünyadır.⁵ Bu yüzden Mevlana, bir insanın dünyasının dil perdesinin arkasındaki dünya olduğunu vurgulamıştır.⁶ Dilin bireyin dünyasını anlamamızı sağlayan öneminin dışında toplumların dünyasını anlamamız açısından da önemi büyüktür. Bir şeye isim vermek o şeye hâkim olmanın ilk adımıdır. Bu anlamda isim vermek ile güç elde etmek arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu yüzden toplumlar arası güç savaşlarında bu dünya, savaş öncesi ve sonrasında bir güç aracı olarak kullanılmaktadır.

Herhangi bir toplum içinde ortaya çıkan ve kelimelerde görünür hale gelen ötekileştirmeler, ters yüz edilmiş tanımlar, zındık ilan etmeler, şeytanlaştırmalar, ikilikler rakip iki toplumun birbirleriyle mücadeleye girdiği ve birbirlerinin kültürel ve toplumsal yapılarını menzillerine koydukları güç savaşlarında ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda taşlar ve

1 Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig, çev. Ayşegül Çakan (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019), 34.

2 Hüsamettin Arslan, İnsan Bilimlerine Prolegomena (İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002), 1.

3 Volkan Ertit, Sekülerleşme Dinden Uzaklaşmanın Hikâyesi (Ankara: Liberte Yayınları, 2014), 21.

4 Mircea Eliade, Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi-1, çev. Ali Berktaş (İstanbul: Alfa Yayınları, 2017), 9.

5 Anthony Giddens, Sosyoloji Başlangıç Okumaları (İstanbul: Say Yayınları, 2015), 34.

6 Mustafa Gümüş, İlk İnsandan Günümüze Çatışma (Konya: Çizgi Kitabevi, 2012), 24.

sopaların kullanıldığı bir savaşta insanın kemikleri kırılrsa da o savaşa yön veren kelimeler, tanımlamalar, isimler onu öldürebilir denilirken dilin gücü vurgulanmaktadır.⁷ O halde insanlara ait olan "isim verme kapasitesi veya dili kullanma gücü" ele geçirilip kontrol edilebilirse, toplumun ya da toplumların ele geçirilip kontrol edilebileceği görülmektedir. Böylece güç savaşının sonunda taraflardan biri adil diğeri zalim, biri kahraman diğeri hain, biri biz diğeri öteki, biri beyaz diğeri siyah, biri insan diğeri "Müslüman Terörist" olarak dil aracılığıyla yeniden isimlendirilirken, gerçeklerin yerinin değişmesiyle yeni bir durum tanımlaması da ortaya çıkmaktadır.

Kazanan taraf kaybeden tarafın üzerinde "isim verme kapasitesini" kullanırken, yeniden tanımladığı mağlup toplumu aynı zamanda nesneleştirmekte ve kullanılır bir hale getirmektedir. Mağlup tarafa uygulanan nesneleştirme, ona uygulanan her türlü manipülasyonu ve şiddeti de meşru hale getirmektedir.⁸ Hatta güç savaşları bile meşrulaştırılırken dil aracılığı ile meşrulaştırılmakta örneğin zaten "insanın doğasında" kaosun olduğu ifade edilerek, savaşların kaçınılmaz olduğu fikri ortaya atılabilmektedir. Böylece insan doğasının onu savaşa götüren yönü vurgulanıp, savaş doğallaştırılmaktadır.

Özellikle Batı toplumlarının antik devirlere dayanan insan doğası yasasına ait bilinçaltı, elitlerin ya da güçlü olanların diğerlerini yöneterek onlardan yararlanmasını sağlamayı çağrıştıran ve binlerce yıllık bir geçmişe kadar gidebilen özel bir kelimedir.⁹ Bu şekilde dilin ürünü olan isimler, kelimeler, anlamlar ve böylece dönüşen algılar güç savaşının kazananına ait olarak yeniden üretilmekte, tarih tekrar inşa edilmektedir.¹⁰ Fakat insan doğası kavramı oldukça problemlili ve tartışmalı bir kavram olmasına rağmen güç ilişkilerindeki faydası dışında, insanların şeylere "isim verme kapasitelerinin" onun doğasında var olan bir kavram olduğunu ya da onun bir "özelliği" olduğunu söylemek mümkündür.

2. Âdem'e Öğretilen İsimler Âyetinin Güç İlişkileri ve Sosyolojik Boyutta

7 Philip Zimbardo, Şeytan Etkisi Kötülüğün Psikolojisi, çev. Canan Coşkan (İstanbul: Say Yayınları, 2019), 47.

8 Hamit Bozarslan, Ortadoğu: Bir Şiddet Tarihi (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015), 336.

9 Marshall Sahlins, Batının İnsan Doğası Yanılsaması, çev. Emine Ayhan, Zeynep Demirsü (İstanbul: Bgst Yayınları, 2012), 15-17.

10 Benedetto Fontana, Hegemonya ve İktidar Gramsci ve Machiavelli Arasındaki İlişki Üzerine, çev. Onur Gayretli (İstanbul: Kalkedon Yayınları, 2013), 27.

Değerlendirilmesi

İnsanlar kelimelerle dünyayı algılamış, kelimelerle medeniyetler kurmuş ve yıkmışlardır. Wittgenstein dil ve dünya arasındaki bu bağı “dilimin sınırları dünyamın sınırlarını belirler” derken göstermeye çalışmıştır.¹¹ İnsanın isim verme özelliğinin sonradan kazanılan bir özellik olmadığı hem sosyologlar tarafından hem de ilahi metinlerde vurgulanan bir konudur. Örneğin Kitabı Mukaddes Tanrının Âdem’e, yaratmış olduğu her şeye isim vermesini istediği ve Âdem’in de hepsini isimlendirdiğini bildirmektedir (Tekvin, 2/19-20). İşte Kur’an’ın 2. sûresi olan Bakara sûresinin 31. âyetinde geçen: “ve Âdem’e bütün isimleri öğretti.” (Bakara, 2/31) şeklindeki ifade bu duruma vurgu yapmaktadır. Oysa Kitabı Mukaddes’te Âdem’in isim verme özelliğinden bahseden durum, Kur’an’da sanki sadece isimler Âdem’e öğretilmiş ve o da öğretilen bu isimlerin hepsini tek celsede söylemiş gibi anlaşılmaktadır. Yine Allah’ın Âdem’e isim öğretme olayının malum bir zaman ve yerde tek sefer için gerçekleştiği sabit bir süreç gibi algılandığı görülmektedir.¹² Özellikle bu olay kastedilerek peşi sıra birçok soru sorulmakta ve cevaplanamamaktadır. Örneğin “Allah Âdem’e bütün isimleri öğretti ve Meleklerle karşı bunları söyledi ise, o devirde hiç olmayan cep telefonu ya da bir uçak gibi nesnenin söylenmesinin anlamı nedir?” gibi sorular âyete verilen anlamı takip etmektedir. Özellikle Bakara sûresi 31. âyetin tercüme ve tefsirleri ile âyet hakkındaki hadisler ele alındığında, bu tip soruların sorulmasının haksız olmadığı anlaşılmaktadır. Kur’an âyetlerinin tercüme ve tefsirleri konusunda gerçekten önemli bir yeri olan meâller dikkate alındığında, dünya tarihi ve güç mücadeleleri açısından son derece önemli bir olgu olan dilin kullanımı olgusu yani âyette geçen “isimleri öğretti” ifadesi, açık bir şekilde ortaya konulmamıştır. Yani Bakara sûresinin 31. âyeti; Celal Yıldırım, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali, Türkiye Diyanet Vakfı, Edip Yüksel, Hasan Basri Çantay, Hayrat Neşriyat, Suat Yıldırım, Süleyman Ateş, Yaşar Nuri Öztürk Meali gibi meşhur meâllerde “ve Allah Âdem’e bütün isimleri

11 Hilmi Uçan, “Modernizm/Postmodernizm ve J. Derrida’nın Yapısökümcü Okuma ve Anlamlandırma Önerisi”, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 4, no.8 (2009): 2284-2306.

12 Hasan Onat, “Mezheplerin Stratejik Boyutu ve Mezhep Çatışması”, Din ve Şiddet, ed. Faruk Sancar (Ankara: Recep Tayyip Erdoğan Yayınları, 2016), 409-431.

öğretti" şeklinde geçmektedir.¹³ Bütün bu Kur'an tercümelemlerini okuyan bir insanın sorabileceği soru çok fazladır. Özellikle; "Hangi isimler öğretildi? Allah öğrettiyse diğerlerini ne şekilde öğrendik? *Bütün isimler* ifadesi tamamını kapsadığına göre füze ismini veya yapay zekâ kavramını neden o malum zamanda öğretsin?" gibi birçok soru bu anlamda konu üzerindeki karmaşayı artırmaktadır. Böylece Kur'an âyetlerinin hemen ilk anlamlarını alarak âyetin delalet ettiği diğer anlamlardan onu ayrı düşünmek, Kur'an'ı bütüncül değerlendirme ilkesine aykırı davranmanın ve yanlış anlaşılmanın nedeni olmaktadır. Bu yüzden dile ait dünyanın yeni bir sistem ve dünya inşa ettiği düşünüldüğünde, Müslüman toplumların anlam dünyasının en önemli unsurlarından olan Kur'an, tercüme ve tefsir edilirken ve hadisler ele alınırken, ne derece profesyonel hareket edilmesi gerektiği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Bahsedilen bu meâllerin "ayrıntılı açıklaması" anlamına gelen çoğu tefsirde, önceki tefsirlerde - Kuşeyri, Kurtubi, Taberi, Zemahşeri, Razi, Ebu Ubeyde, Mukatil b. Süleyman, İbn Kesir- ve sonrakilerde, "Âdem'e isimleri öğretti" şeklindeki ifade, "insanın isim koyma kapasitesi" şeklinde değil insana, yellenme de dâhil "her şeyin isminin öğretildiği" şeklinde açıklanmıştır.¹⁴ Bu tefsirlerin yapılma sebebi büyük olasılıkla Bakara sûresi 31. âyetin tek başına ele alınması ve Kur'an'da bu âyetle bağlantılı âyetlere dikkat edilmemesidir. Çünkü bir önceki âyet olan Bakara sûresi 30. âyetinde nasıl insanın yaratılmasından bahsedilip ardından 31. âyette "vav" bağlantı-geçiş harfiyle ona isimlerin öğretilmesinden bahsedildiyse aynı şekilde Rahman sûresinde de "Allah insanı yarattı ve Ona beyanı öğretti" (Rahman, 3-4/55) şeklinde yaratma ve öğretme ifadeleri geçmektedir. Bakara sûresinde "isimleri öğretti" âyetine karşılık gelen ifade Rahman sûresinde "beyanı öğretti" şeklindedir. Beyan kelimesinin anlamlarına bakıldığında "açıklama, tanımlama, anlamlandırma, dillendirme, adlandırma, yorumlama" gibi birçok anlama karşılık geldiği görülmektedir. Yine Bakara sûresinde geçen ve özel bir isim olan "Âdem" ifadesinin karşılığının Rahman sûresinde "el-insan" şeklinde geçtiği görülmekte ve Âdem'in kastedildiği anlaşılmaktadır. Çünkü İngilizcedeki "the" takısının ismi bilinen bir hale getirmesi gibi Arapçadaki "el" takısı da ismi bilinen bir isim haline getirmektedir. Öyleyse

13 Mehmet Akif Alpaydın, "Âdem'e Öğretilen İsimler", Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 4, no. 2 (2016): 123-138.

14 Alpaydın, "Âdem'e Öğretilen İsimler", 123-138.

Allah'ın Âdem'e, onu yarattığı sırada yaratılış sürecindeki gelişime aykırı bir şekilde tüm isimleri öğretmesi ve onun bağlamını ve zamanıyla hiç ilgisi olmayan isimleri öğretmesinin, Rahman sûresindeki âyetle de çeliştiği görülmektedir. Bu bağlamda hem Bakara sûresi hem de Rahman sûresinde geçen âyetlerin birbirlerini açıkladığı ve Allah'ın Âdem'i, Âdem özelinde tüm insanları "sürekli bir isim verme kapasitesi ve beyin programıyla" yarattığı anlaşılmaktadır. Buradan alarak insanlık tarihinin, bir tekrar tekrar inşa etme ve bu inşadan etkilenme süreci olduğunu ifade etmek mümkündür.

İsim vermenin şeyleri belirli ve bilinen hale getirdiği dikkate alındığında, belirsiz ve bilinmeyenin insana verdiği rahatsızlığı yok etmek adına ne derece önemli bir özellik olduğu da düşünülebilir.¹⁵ İsim verme, yorumlama, kavramlaştırma sürecinde kelimeler hem bireyin hem de toplumun anlam dünyasını oluşturmakta, bu dünya ile sosyal yapı ve düzen inşa edilmekte tekrar gelişme sağlanmaktadır.¹⁶ Bu durum aynı zamanda tarihsel olarak olumlu ve olumsuz olanı da içinde barındırmaktadır.

Dilin insanların özgür olduğu ve her türlü korku ve baskıdan uzak kaldığı önemlerdeki kullanımı ile itaat altında ve baskıya boyun eğdikleri dönemdeki kullanımı farklı olmuştur. Dilin güç mücadelelerindeki değişkenliği veya değişeceğine olan vurgu yine bizzat Kur'an'ın 15. sûresi olan Hicr sûresi 9. âyette: "Onu elbette biz indirdik mutlaka biz koruyacağız" (Hicr 15/9) şeklinde ifade edilmiştir. Demek ki ortada korunması gereken son derece önemli olan bir özellik vardır. Bu özellik, Allah'ın âyetlerinden oluşan Kur'an kelimeleri ve cümleleridir. Bu kelime ve cümlelerle kurulan toplumsal dünyadır. Aynı şekilde Kur'an'da Hz. İbrahim'in başına gelen büyük hadiselerle imtihan edildiğinden değil de kelimelerle imtihan edildiğinden bahsedilmekte¹⁷ ve Hz. İbrahim'in bu imtihanı başarı ile atlattıktan sonra insanlara lider yapılacağı ifade edilmektedir (Bakara 124/2). Çünkü kelimelere sahip çıkılması ile toplumsal yapının düzeni veya bozulması arasında bir bağ vardır. Dini metinlerin tahrif edilmesi ve korunmasının ne anlama geldiği bu noktadan daha iyi anlaşılabilir.

15 Hüsamettin Arslan, İnsan Bilimlerine Prolegomena (İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002), 11.

16 Yavuz Köktaş, Hadis ve Sünnette Oryantalist Yaklaşımlar: İddialar ve Gerçekler (İstanbul: İz Yayıncılık, 2015), 15.

17 Şaban Ali Düzgün, "İsimlerden Kelimelere: Âdem'den İbrahim'e İnsan Zihninin Tekâmülü", Kalam Araştırmaları 9, no.1 (2011): 1-6.

Bir güçler savaşı tarihi olan dünya tarihinde, galibin söyleminin “gerçek-moda söylem” haline gelmesinin sebebi budur. Bu anlamda insanlara ait isim verme özelliklerinin güç ve dolayısıyla etki kavramının kapsamı içinde olduğu söylenebilir. W. I. Thomas’a ait *durumun tanımlanması* kavramsallaştırması bu duruma işaret etmektedir. Gerçek olmayan herhangi bir durumun insanlar için gerçek olarak algılanması, o durumun sonuç itibariyle de gerçek olduğu algısının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.¹⁸ Yani durumun kendisi ile algısı arasındaki fark ve bunun sonuca etkisi, insanların dile ait olan tüm dünyalarının etki altında olduğunun da kanıtıdır.¹⁹ Örneğin 1990 ve sonrası yıllarda Irak ve ABD arasındaki güç savaşının sonunda kaybeden taraf Irak olmuştu. İşgal sonrası ABD’nin Irak’ta kurmuş olduğu üslerin ismi bile hem uluslararası topluma kendini meşru göstermek, hem de Irak iç toplumunu manipüle etmek adına son derece önemliydi. Burada işgal sonrası kurulan üslerin “özgürlük kampı” şeklinde isimlendirilmesi güç, dil ve toplum ilişkisinin ne denli bağlantılı olduğunu göstermektedir.²⁰ Yine bir güç savaşı sonunda mağlup olan toplumların içyapısında ortaya çıkan eski-yeni, çağdaş-gerici, aydın-geleneksel gibi birçok çatışma hatlarının ortaya çıkması da güç ve dil etkisinin bir sonucudur.²¹ Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen radikal İslâmi görünümlü bir eylem, tüm Müslümanlara ihale edilebilmektedir. Çünkü insana ait olan bu psiko-sosyal özellik olan durumu tanımlama özelliği, etki altına alınabilmektedir. Herhangi bir kişinin yaptığı eylem esasında tüm Müslümanların yaptığı eylem gibi algılara yerleşmekte ve sonuçta “İslâmi terör söylemi” türetilmektedir. Fakat aynı radikal eylem sınıfına giren bir olay olmasına rağmen Yeni Zelanda’da Cami basıp ibadet eden onlarca Müslümanı öldüren bir Hristiyan’ın yaptığı katliam, tek bir kişinin yaptığı şiddet eylemi olarak yansıtılmakta, dünya dili-söylemi bir anda içinde onlarca mesaj taşıyan böyle bir olayı “aklını yitirmiş bir katilin insanlık dışı eylemi” olarak vermektedir. Her radikal eylemin kendi bağlamında değerlendirilmesi su götürmez bir gerçek iken, İslâm etiketli radikal örgütler, Hristiyan etiketli

18 George Ritzer ve Jeffrey Stepnisky, *Çağdaş Sosyoloji Kuramları ve Klasik Kökleri*, çev. İrmak Ertuna Howison (Ankara: Deki, 2015), 53.

19 Ümit Aktı, “Homojenleşme ve Yerelleşme Bağlamında Kültürel Küreselleşme ve Din”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17, no. 27 (2012) :133-167.

20 Abdullah Açar, *İşid ve Irak* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2015), 30.

21 M. Zeki İşcan, *Gelenekten Geleceğe İslami Düşünce Yeniлик* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2015), 52.

radikal örgütlere kıyasla daha fazla dile gelmektedir. Dilin bir taraf aleyhine bu denli ters yüz edilmesi ile gücün kontrolünü elinde bulundurma arasındaki ilişki bir hayli fazladır. Oysa yaptıkları şiddet eylemleri dikkate alındığında ABD’de zenci karşıtı Ku Klux Klan, Mısır’da hedefi doğrudan Müslümanlar olan İsa’nın Oğulları, Amerika’da Amerikan Milisleri Örgütü, Afrika’da radikal faaliyetler yapan Tanrının Ordusu, Myanmar’da Müslümanları hedef alan Tanrının Direniş Ordusu ve yine Hindistan’da Nagaland Rebels gibi örgütler de aynı şiddet eylemlerini yapmış olmalarına rağmen dil-söylem-kelimelerde görünür değildir. Fakat buradaki paradoks sadece İslâm etiketli radikal grupların güç mücadelesinden kaynaklı olarak daha fazla konuşulur olması değildir. Bu grupların yaptıklarının yine Müslüman toplumlara daha fazla zarar veriyor olmasıdır. Böylece güç mücadelesinde dilde etiketlenen, bu etiketleme ile tekrar kullanılan, sonra zarar eden Müslüman toplumlar olmaktadır. 2009’daki bir araştırmanın El Kaide örgütünün Müslüman olmayanlardan sekiz kat daha fazla Müslüman katlettiğini göstermesi, bu durumu kanıtlar niteliktedir.²² 11 Eylül saldırıları ile ikiz kulelerin yıkılmasının ardından içi nerdeyse boşalan kelimeler “İslâm, Müslüman, Allahu Ekber”, gibi kelimelerdir. İslâm dünyasının ise en çok savunmak zorunda olduğu kelimelerin aynı kelimeler olması yani “terörist Müslüman olamaz, Müslüman terörist olamaz” gibi savunmalar, kelimelerin korunmasının toplumlar için ne denli önemli olduğunu da göstermektedir. Güç savaşlarında tarihin ve kaynakların yeniden yazılması, rakip toplumun yeniden inşa edilmesi, kültürel asimilasyonlar, Teo-sosyolojik müdahaleler, dil alanının yani söylem-isimlendirme, kavramlaştırma, algı dünyasının ne denli önemli bir uygulama alanı olduğunu da göstermektedir.²³

Gücün dildeki anlamları bile yok edip dönüştürmesine bir örnek olarak Latince *modernus* kökünden gelen modern kelimesini vermek mümkündür. Bu kelime M.Ö. 5. asırda dinsiz olmayan Hristiyanlara verilen bir isimken, şu an ulaştığı son anlam ise “Batılı ve hatta çağdaşlıkla eş olmak” şeklindedir. Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde bir grup arasında kazandığı anlam ise

22 Ertan Efeğil, Dini Söyleme Dayalı Terörizmin Analizi (İstanbul: Gündoğan Yayınları, 2018), 30-43.

23 Hüsamettin Arslan, Jöntürkler Jönkürtler Muhafazakarlar (İstanbul: Paradigma Yayınları, 2017), 93.

Kartal, Âdem'e Öğretilen İsimlerin Sosyolojik Boyut ve Güç İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi

“yenileşmek, eskiyi reddetmek, gelişmek” şeklinde olmuştur.²⁴ Hatta Karpat, bu kelimenin “muasırlaşma” şeklinde ifade edilmesinin daha uygun olduğunu söylemiştir.²⁵ Oysa burada dikkat edilmesi gereken nokta kelimenin anlamının hangisi olması gerektiği değil, neden bize ait olmayan kelimelerle düşünmeye başladığımız veya bizim kelimelerimizin kendimize “eski” gelmesidir. Bu bağlamda Bakara sûresi 31. âyette geçen “Âdem'e öğretilen isim verme potansiyelinin” aynı zamanda bireyler ve toplumlar için bir güç aracı olduğunu ve sahip çıkılması gereken bir değer olduğunu söylemek mümkündür.

Batılı yazarların 20. asırda medeni-çağdaş toplum kapsamına yalnızca kendi toplumlarını almaları da gücü sahip olmanın getirdiği dildeki ters yüz olmanın bir sonucudur. İsimlendiren, niteleyen, etiketleyen, algıları manipüle eden aynı zamanda karşıdakini ötekileştiren ve nesneleştiren olduğu için son iki asırda Müslüman toplumları dünyası, güçlünün dil dünyasından doğrudan etkilenmiştir. Hatta klasik kaynaklarda başında “İslâm” kelimesinin bulunduğu hiçbir kurum ve eser bulunmamasına rağmen, sonradan ortaya çıkan “İslâmcı, İslâm Devleti, İslâm Hukuku” vs. gibi kavramlar süreç içerisindeki güç dönüşümü ve başka etkilerin ortaya çıkardığı yeni durumlardır.²⁶ Rakibe hükümran olmanın onun üzerinden bir bakışla ona isim koyma gücünden de geçtiği dikkate alınırsa, Said'in ifade ettiği “Doğu, Doğu tanımlaması yapan ve Doğuyu etiketleyen Batı yüzünden bağımsız bir düşünme ve eyleme nesnesi olmamıştır.”²⁷ sözü daha anlaşılır olmaktadır. Batı için Doğu önce ezoterik, karanlık, ilkel ve geleneksel olarak tarif edilmiş, bu kelimelerle isimlendirilmiş ardından ele alınıp düzeltilmesi hizaya getirilmesi gereken bir bölge olarak betimlenmiştir.²⁸ Hatta Orta Doğu kelimesi üzerine yazılan efsaneleri derleyen Halliday'e göre Orta Doğunun, dünyanın diğer kısmından temelde farklı olarak gösterilmesi ve orası incelenirken bu farklılığın bilincinde olarak incelenmesi gerektiği biçimindeki

24 Uçan, “Modernizm/Postmodernizm ve J. Derrida'nın Yapısökümcü Okuma ve Anlamlandırma Önerisi”, 2284-2306.

25 Kemal Karpat, Osmanlı'dan Günümüze Elitler ve Din, (İstanbul: Timaş Yayınları, 2018), 14.

26 İşcan, Gelenekten Geleceğe İslami Düşüncede Yenilik, 41.

27 Edward W. Said, Şarkiyatçılık Batı'nın Şark Anlayışları, çev. Berna Ülner (İstanbul: Metis Yayınları, 2003), 13.

28 Donald Quataert, Osmanlı Devleti'nde Avrupa İktisadi Yayılımı ve Direniş (1881-1908), çev. Sabri Tekay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017), 19.

bir anlatı,²⁹ güçlünün söyleminin mağlup coğrafyayı önce dil üzerinden sonra pratikte nasıl bir kobay haline dönüştürebildiğinin kanıtıdır. Batılı bir kısım araştırmalarda, Avrupa ve ABD haber kaynaklarının Orta Doğu'daki olayları ele alırken özellikle "Müslüman terörist" kapsamına girecek olaylara odaklanıldığına dair veriler,³⁰ güç savaşında gücü ele geçiren toplumun kaybeden toplumu ötekileştirirken kendi iç toplumunda da bu ötekileştirmeyi farklı araçlar kullanarak kelimeler üzerinden devam ettirdiğini göstermektedir.

O halde "isim koyma olayında" en önemli aracın, dil kullanımı olduğu söylenebilir. Bu yüzden Sosyolog Herbert Mead dil kullanımını, insan toplumunun ilerlemesinin-bilim, doğaya hâkim olma, gücü kontrol etme gibi önemli sebebi olarak görmüştür.³¹ Çünkü yaşamı böyle yönlendiren ve tüm kültürel unsurları içeren dil, geçmişten günümüze önceki dönemlerden de parçalar alarak kendi sistemini kurmuştur.³² Tarihteki güç mücadeleleri de adeta bu dil sistemlerinin mücadelesi olmuştur. Böylece her bir devrin dil sistemi gücü kontrol edenlerden bağımsız olmayarak kendi anlam ve algı dünyasını yaratmıştır. Kelimeler, söylem, kavramsallaştırmalar, moda, kültür, din güçlünün kurduğu pazarda sunulanlardır.³³ Böylece yeni bir devir eski devri yeni kelimeler ve söylemlerle kötümüşür. Batı'da orta çağda engizasyon mahkemelerinin kullandığı dil ile ötekileştirildikten sonra yok edilen insanların ardından,³⁴ iç toplumdaki güç değişimi ve dönüşümüyle bu sefer Katolik kilisesinin kötülenmesi ve ötekileştirilmesi, Protestanlığın meydana çıkması, yeni bir rejim olan Cumhuriyet rejimi meydana çıktığında ise krallık ve imparatorlukların ötekileştirilip kötülenmesi ve

29 Nurdan Akıner ve Mustafa Sami Mencet, "Türkiye'de İslamofobi: Mizah Dergilerinde İslam'ın Temsili", Akademik İncelemeler Dergisi 11, no. 2 (2016): 169-196.

30 Abdulkadir Gölcü ve Fatma Betül Varol, "Yükselen Bir Trend Olarak İslamofobi Endüstrisi: Amerikan Medyasına Yönelik Araştırmaların Bir Panaroması", MEDİAD Medya ve Din Araştırmaları Dergisi 1, no. 1(2018): 73-88.

31 George Ritzer ve Jeffrey Stepnisky, Çağdaş Sosyoloji Kuramları ve Klasik Kökleri, 50.

32 Nadim Macit, Dünya-Dil Sistemi ve Dini Söylem (Ankara: Sarkaç Yayınları, 2010), 11.

33 Aytunç Altındal, Kültür Emperyalizmi (İstanbul: Destek Yayınları, 2018), 88.

34 Alev Alathı, Hafazanallah Nasihatname II (İstanbul: Turkuaz Medya Grubu, 2019), 318.

şeytanlaştırılması bunun örneklerindedir.³⁵ Şark söyleminden bahsettiği eserinde bu duruma özellikle işaret eden Said, Batı tarafından şark yeniden dönüştürülürken gerçekte bunun güç savaşından kaynaklandığını vurgulamıştır.³⁶ Bu durumun bir örneğini George Orwell'a ait 1984 adlı eserde görmek mümkündür. Distopya türündeki bu kitapta "Okyanusya" ismi verilen bir yeri eline geçiren güç, doğruluk, bolluk, sevgi, barış bakanlığı adı verilen 4 bakanlık ile Okyanusya'yı yönetmektedir. Okyanusya'nın ekonomisi kötü olmasına rağmen bakanlık bu gerçeği gölgede bırakan "bolluk" isimlendirmesi ile durumu yeniden tanımlamış ve ters yüz etmiştir. Okyanusya'da kelimeler üzerinden algılar yönlendirilmiş, dil aracı kontrol altına alınmıştır. Gerçekle yalan yer değiştirmiş, gerçekler buharlaştırılmıştır. Gerçek yerine geçen yeni gerçek, TV'lerden devamlı yeniden sunulmuştur. Yeni güç stratejisi bu anlamda Okyanusya'da gücü kontrol edenlerin dil stratejisi olmuştur.³⁷ Bu anlamda esasında roman gücü kontrol edenlerin dili kontrol ettiğini, dili kontrol edenlerin veya muhafaza edebilenlerin de gücü kontrol ettiğini ele almıştır. Buradan alarak devam eden problemlerin uygun kavramlarla ele alınmadıkları sürece devam edecekleri analizini yapmak da mümkün görünmektedir. Çünkü var olan bir problem, o problemi sonlandıracak bir kavramla ele alınmadığı sürece kavramla beraber problem de buharlaşmakta, değersiz bir hale dönüşmektedir. Örneğin İslâm dünyasında son iki asırda yaşanan birçok problemin sadece modernlik-geleneksellik, çağdaşlık-gericilik, Batıya sahip çıkma-Öze sahip çıkma, Din-Bilim Çatışması gibi kelime ve kavramlarla açıklanmaya çalışılması, problemleri sonlandırmamıştır. Problemlere konulan isim, probleme yapılan tanımlamalar onun çözülüp çözülemediği hakkında bir zihin dünyası yaratmaktadır. Bu durumda güçlünün kelimeleri ve güçlünün sosyolojik bakışı ile meseleye yaklaşmak da yeni problemlerin kapısını aralamaktadır.

Keza bir toplum için dilin değer ifade eden kavramlarının buharlaştırıldığı durumlar, güç savaşında mağlubun karşı karşıya olduğu kaos anlarında ortaya çıkan durumlardır.³⁸ Tarihte gücü ele geçirenin kelimelerle oynaması sadece uluslararası güç mücadelesinde değil

35 Ömer Özkaya, "Teostrateji ve Ortodoksluk", www.güneş.com (erişim 19. 11. 2015).

36 Said, Şarkiyatçılık Batı'nın Şark Anlayışları, 9.

37 George Orwell, 1984, çev. Celal Üster (İstanbul: Can Yayınları, 2019), 1-245.

38 Nadim Macit, "Küreselleşme, Siyaset ve Din", Dini Araştırmalar Dergisi 6, no. 17 (2003): 87-115.

toplumların kendi içindeki iktidar mücadelelerinde de görülen hadiseler olmuştur. Örneğin Roma'nın eski iktidarlarında Mars bereket getiren bir Tanrı iken yeni iktidarlar savaşı öncelendiği için artık Mars savaş tanrısı şeklinde yeniden isimlendirilmiştir.³⁹ Kökten dinci, köktenci anlamında kullanılan Fundamentalist kelimesi ise önceki asırda Amerika'daki radikal Protestan eylemleri için kullanılırken günümüzde sadece İslâm'la özdeşleştirilen bir kavram olarak reel politikanın bir dinamiği haline dönüşmüştür.⁴⁰ Karpat'ın, bu tip çelişki ve ters yüz edilmelerin Osmanlı Devleti'nden günümüze kadar Türkiye özelinde Müslüman toplumlar içinde var olduğunu ve özellikle Laiklik, İslâmcılık, gericilik gibi kavramların tekrar tanımlanmasının bu çelişki ve çatışmanın ortadan kalkması açısından son derece önemli olduğunu bildirmesi, güç, dil ve toplum arasındaki ilişkinin varlığından bahsetmese de durumun önemini fark ettiğini göstermektedir.⁴¹ Tarihin ve dolayısıyla tarihi inşa eden dilin bu şekilde güç savaşları menzilineki sürekli değişim ve dönüşümü, gücü ele geçirmek isteyen her devlet ve toplumu tüm kurumlarıyla ilgilendirmektedir. Özellikle Müslüman toplumların son iki asırda yaşadıkları sıkıntılardan kurtulmak istemeleriyle, çözümü güç, dil ve sosyoloji bağlamında ele almaları arasında sıkı bir ilişki olduğu görülmektedir. Çünkü sadece sosyal bilimler ya da fen bilimlerinin değil İlahi metinlerin de işaret ettiği "şeylere isim verme gücü" insana ait olan ve insanların bu güçle dünyayı anlamlandırdıkları ve problemleri çözdükleri bir güçtür. O halde ilişkili olduğu güç olgusu ve topluma etkisi bağlamında sosyolojik boyut, sosyal ve beşeri bilimler alanında yapılan hemen her araştırmada dikkate alınmak durumundadır.

Sonuç

Kur'an'daki Bakara sûresinin 31. âyeti olan "ve Allah Âdem'e tüm isimleri öğretti" âyetinin Kur'an tercümelerinde ve tefsirlerde yalın halde ele alındığı görülmektedir. Bakara sûresinin 31. âyetini Kur'an'daki başka âyetlerle açıklayan tefsirler son derece az olduğu gibi 31. âyette geçen "isimleri öğretti" ifadesi ile güç mücadelesi arasında bağlantı kuran bir tefsir yoktur. Bu âyette geçen "isimleri öğretti" ifadesinin yaygın bir kanı gibi Allah, Âdem'e önceden tüm isimleri öğretti şeklinde anlaşılması, âyetin vermek

39 Yavuz Yıldırım. Kültür ve Güç (İstanbul: Cinius Yayınları, 2017), 36.

40 A. Murat İrat, Peygamberden İşid'e Modern Dünyada İslami Yaklaşımlar (Ankara: Nota Bene Yayınları, 2015), 55.

41 Karpat, Elitler ve Din, 200.

istediği mesajı da gölgelemektedir. Oysa âyetin başka bir Kur'an âyetiyle açıklanabilmesi ilkesi gereği Bakara sûresi 31. âyetle Rahman sûresinin ilgili âyeti birbirini açıklamakta ve desteklemektedir. Yine Hicr sûresi 9. âyet ve Bakara sûresinin 124. âyeti ile var olan durum netliğe kavuşmaktadır. Bakara sûresi 31. âyette geçen "isimleri öğretti" ifadesinin "beyanı öğretti" ifadesine karşılık geldiği dikkate alındığında âyetin "isim koyma özelliğini verdi" şeklinde anlaşıldığı görülmektedir.

Dil yani kelimeler ve isimler, bireylerin ve toplumların şeyleri anlamlandırmak, onlara hâkim olmak, değiştirip dönüştürmek için kullandığı çok önemli bir güç aracıdır. Şeylere isim koyarak, onları anlamlandırarak hâkim olunması Âdem'e ve onun özelinde tüm insanlara verilen isim verme özelliğinin tarihi süreç içerisinde gücü ele geçirmek isteyen her birey ve toplumun hedefinde olmasına da yol açmıştır. Dilin bu ele geçirilebilir ve yönlendirilebilir özelliği Kur'an'da Allah tarafından âyetlerin korunacağı garanti altına alınarak vurgulanmıştır. İnsanlık tarihinin geçmişten bugüne bir güç savaşları tarihi olduğu gerçeği, son iki asırda çok çeşitli problemlerle uğraşan Müslüman toplumların bu durumu dikkate almalarını zorunlu kılmaktadır. Tek başına bir dil alanından ya da tek başına bir güç ilişkisinden bahsetmek mümkün değildir. Dile ve güç mücadelesine ait dünyanın bireyler arası ilişkide ortaya çıkan bir dünya olduğu düşünüldüğünde, dil alanı ve güç ilişkilerinin birbirlerinden etkilenmelerinin kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Bu kaçınılmazlık, güçlü olmayı ve gelişmeyi hedefine koymuş ve iki asırdır problemlerine çare bulmaya çalışan her Müslüman toplum için hem gücü hem de dili kontrol etmeyi gerektirmektedir. Her peygamber döneminde gönderilen metinlerin sürekli tahrif edildiği ve yine tarih içindeki her güç savaşı döneminde güçlünün dilinin yani kelime ve söylemlerinin rakip toplumun her yerine sirayet ettiği hesaba katıldığında, insana ait isim verme özelliğinin hiç yabana atılacak bir özellik olmadığı görülmektedir.

O halde hem âyetin işaret ettiği hem de tarihten günümüze gelen güç savaşlarının bize gösterdiği örnek durumlar, dil ve güç arasındaki ilişki hakkında toplumların son derece bilinçli olmasını gerekli kılmaktadır. Çünkü güç savaşının kazananına ait kavramları ve kültürü, kaybeden toplumda kendine ait yeni bir sosyal grup inşa ederken, eski-yeni çatışmasını da başlatmaktadır. Kelime ve kavramlar üzerinden kaybeden toplumda başlayan sosyal çatışma ideolojik kamplaşmaların artmasıyla mücadeleyi kazanan topluma hizmet etmeye devam etmektedir. Laiklik, çağdaşlık,

modernlik, gericilik, şeriat, batıcılık, uygarlık, İslâmcılık, Siyasal İslâm, Radikallik vs. gibi birçok kavramın bu anlamda güç, toplum ve dil ilişkisi bağlamında yeniden tanımlanması gerekmektedir. Problemlerin onlara karşılık gelen kavram ve tanımlarla çözüldüğü dikkate alındığında, problemin hangi devirde, hangi kelimeyle ve şartlarda ele alındığına da dikkat edilmelidir. Hâlbuki son iki asırda Müslüman toplumlarda problemlerin eski-yeni, çağdaş-gerici, din-bilim çatışması, gelenekseller-modernler, Batıcılar-Öze sahip çıkanlar gibi ikili karşıtlarla ele alınmaya ve çözülmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu durum aynı zamanda Müslüman toplumların bir güç savaşı denizinde denize yukardan bakılmadığını da akla getirmektedir. Oysa tarihten bugüne var olan güç savaşları gerçeği, Müslüman toplumların yaşadığı sıkıntıların gerek tarihçiler, uluslararası ilişkiler uzmanları gerekse sosyologlar ve ilahiyatçılar tarafından bir de dil, güç ilişkisi ve sosyolojik boyut açısından ele alınmayı gerektirdiği ortadadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Ağar, Abdullah. *İşid ve Irak*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2015.
- Alatlı, Alev. *Hafazanallah Nasihatname II*. İstanbul: Turkuaz Medya Grubu, 2019.
- Altındal, Aytunç. *Kültür Emperyalizmi*. İstanbul: Destek Yayınları, 2018.
- Arslan, Hüsametdin. *İnsan Bilimlerine Prolegomena*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2002.
- Arslan, Hüsametdin. *Jöntürkler Jönkürtler Muhafazakarlar*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2017.
- Bozarslan, Hamit. *Ortadoğu: Bir Şiddet Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2015.
- Efegil, Ertan. *Dini Söyleme Dayalı Terörizmin Analizi*. İstanbul: Gündoğan Yayınları, 2018.
- Eliade, Mircea. *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi-1*. çev. Ali Berktaş. İstanbul: Alfa Yayınları, 2017.
- Ertit, Volkan. *Sekülerleşme Dinden Uzaklaşmanın Hikayesi*. Ankara: Liberte Yayınları, 2014.
- Fontana, Benedetto. *Hegemonya ve İktidar Gramsci ve Machiavelli Arasındaki İlişki Üzerine*. çev. Onur Gayretli. İstanbul: Kalkedon Yayınları, 2013.
- Giddens, Anthony. *Sosyoloji Başlangıç Okumaları*. İstanbul: Say Yayınları, 2015.
- Gümüş, Mustafa. *İlk İnsandan Günümüze Çatışma*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2012.
- Hacib, Has Yusuf. *Kutadgu Bilig*. çev. Ayşegül Çakan. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019.
- İrat, A. Murat. *Peygamberden İşid'e Modern Dünyada İslami Yaklaşımlar*. Ankara:

Kartal, Âdem'e Öğretilen İsimlerin Sosyolojik Boyut ve Güç İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi

Nota Bene Yayınları, 2015.

İşcan, M. Zeki. *Gelenekten Geleceğe İslami Düşüncede Yenilik*. İstanbul: Kitap Yayınevi, 2015.

Karpat, Kemal. *Osmanlı'dan Günümüze Elitler ve Din*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2018.

Köktaş, Yavuz. *Hadis ve Sünnette Oryantalist Yaklaşımlar İddialar ve Gerçekler*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.

Macit, Nadim. *Dünya-Dil Sistemi ve Dini Söylem*. Ankara: Sarkaç Yayınları, 2010.

Onat, Hasan. "Mezheplerin Stratejik Boyutu ve Mezhep Çatışması". *Din ve Şiddet*, ed. Faruk Sancar, (409-431). Ankara: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Yayınları, 2016.

Orwell, George. 1984. çev. Celal Üster. İstanbul: Can Yayınları, 2019.

Quataert, Donald. Osmanlı Devleti'nde Avrupa İktisadi Yayılımı ve Direniş (1881-1908). çev. Sabri Tekay, İstanbul: İletişim Yayınları, 2017.

Ritzer, George ve Stepnisky Jeffrey. *Çağdaş Sosyoloji Kuramları ve Klasik Kökleri*. çev. Irmak Ertuna Howison, Ankara: Deki, 2015.

Sahlins, Marshall. *Batının İnsan Doğası Yanılsaması*. çev. Emine Ayhan, Zeynep Demirsü. İstanbul: Bgst Yayınları, 2012.

Said, W. Edward. Şarkiyatçılık Batı'nın Şark Anlayışları. çev. Berna Ülner, İstanbul: Metis Yayınları, 2003.

Yıldırım, Yavuz. *Kültür ve Güç*. İstanbul: Cinius Yayınları, 2017.

Zimbardo, Philip. *Şeytan Etkisi Kötülüğün Psikolojisi*. çev. Canan Coşkan. İstanbul: Say Yayınları, 2019.

Makaleler

Akner, Nurdan ve Mencet, Sami Mustafa. "Türkiye'de İslamofobi: Mizah Dergilerinde İslam'ın Temsili". *Akademik İncelemeler Dergisi* 11, no. 2 (2016): 169-196.

Aktı, Ümit. "Homojenleşme ve Yerelleşme Bağlamında Kültürel Küreselleşme ve Din". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17, no. 27 (2012): 133-167.

Alpaydın, Akif Mehmet. "Âdem'e Öğretilen İsimler". *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4, no. 2 (2016): 123-138.

Düzgün, Ali Şaban, "İsimlerden Kelimelere: Âdem'den İbrahim'e İnsan Zihninin Tekâmülü". *Kelam Araştırmaları* 9, no.1 (2011): 1-6.

Gölcü, Abdulkadir ve Varol, Betül Fatma. "Yükselen Bir Trend Olarak İslamofobi Endüstrisi: Amerikan Medyasına Yönelik Araştırmaların Bir Panaroması". *MEDİAD Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* 1, no. 1 (2018): 73-88.

Macit, Nadim. Küreselleşme, Siyaset ve Din. *Dini Araştırmalar Dergisi* 6, no. 17

Kartal, Evaluation of Names Taught to Adam in the Context of Sociological Dimension and Power Relations

(2003): 87-115.

Uçan, Hilmi. "Modernizm/Postmodernizm ve J. Derrida'nın Yapısökümcü Okuma ve Anlamlandırma Önerisi". *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 4, no. 8 (2009): 2284-2306.

İnternet

Özkaya, Ömer. "Teostrateji ve Ortodoksluk". www.güneş.com (erişim 19. 11. 2015).

***İslamcı Dergilerde Hadis Tartışmaları Meseleler, Dönemler ve İsimler*, yazar Selim Demirci (İstanbul: İlem, 2022), 152 sayfa, ISBN: 978-625-7800-73-0 ***

Kudret Çimen

kudret.cimen@ogr.sakarya.edu.tr

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Temel İslam Bilimleri (Hadis), Doktora Öğrencisi,
Sakarya/Türkiye

ORCID orcid.org / 0000-0001-8014-4095

Öz

İslamcı düşüncenin oluşumu ve gelişimine katkı sağlayan İslamcı dergiler, 1908'den günümüze tarih, sosyoloji, din, felsefe gibi birçok alana kaynaklık etmiştir. Dergilerdeki tema ve tartışmalar bugün bile güncelliğini korumaktadır. Dergilerde yer alan hadis merkezli metinler özelinde yapılacak çalışmalar, hem İslamcılık düşüncesinin şekillenmesi ve oluşumu hakkında bilgi verecek hem de son dönem hadis ilminin seyrini detaylı bir şekilde görme imkânı sağlayacaktır. Doç. Dr. Selim Demirci tarafından kaleme alınan *İslamcı Dergilerde Hadis Tartışmaları* adlı eser, dergiler özelinde son dönemin gündeminde yer alan hadis konu ve tartışmalarına dair genel bir çerçeve çizmiştir. "20. Yüzyıl Hadis Araştırmalarında Yeni Araçlar, Tartışmalar ve Dönemselleştirme, Kitaplaşan Metinler: Geçiş Döneminin Yazıları, Akademinin Muhatap Arayışı, Hadis Müdafaası: Yeniden Tarih ve Usul, Yinelenen Tartışmalara Yeni Cevaplar – Kitaplar, Kaynakların Raflarda Yer Arayışı, Heyecan ve Dinamizm: Hadis Yorumu" gibi bölümlerin yer aldığı eser, 1900 – 2000 arası dönemi hadis ilmi açısından temel zeminde incelemiştir. Eserde, İDP (İslamcı Dergiler Projesi) veri tabanının bu sahada çalışanlara geniş imkanlar sunduğuna özellikle dikkat çekilmiştir. İDP 1908'den günümüze kadar yayın yapan dergilerin dijital ortama aktarılıp kataloglanması ve erişime açılmasına katkı sağlamıştır. Eserin tanıtımı bu bağlamda

* **İntihal Taraması/Plagiarism Detection:** Bu makale intihal taramasından geçirildi/This paper was checked for plagiarism.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Kudret Çimen).

Geliş/Received: 6 Temmuz/July 2023 | **Kabul/Accepted:** 18 Eylül/September 2023 | **Yayın/Published:** 20 Eylül/September 2023

Atıf/Cite as: Kudret Çimen, *İslamcı Dergilerde Hadis Tartışmaları Meseleler, Dönemler ve İsimler*, yazar Selim Demirci (İstanbul: İlem, 2022), 152 sayfa, ISBN: 978-625-7800-73-0, Danisname 7 (Eylül/September 2023), 21-27 <https://doi.org/10.5281/zenodo.8362920>

CC BY-NC 4.0 | This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, İslamcı Dergi, İDP, Literatür.

Hadith Discussions in Islamist Journals Issues, Periods and Names, author Selim Demirci (İstanbul: İlem, 2022), 152 page, ISBN: 978-625-7800-73-0

Abstract

Islamist journals, which contributed to the formation and development of Islamist thought, have been a source for many fields, such as history, sociology, religion and philosophy, since 1908. The themes and discussions in the journals remain up to date even today. Studies, which will be done mainly on the hadith-centred texts in the journals, will provide information about the formation of Islamism and the opportunity to see the progress of contemporary studies on hadith in detail. The work titled *Hadith Discussions in Islamist Journals*, written by Assoc. Dr. Selim Demirci has drawn a general framework for the hadith issues and discussions, which are on the agenda of the last period in particular journals.

“New Tools, Debates and Periodisation in 20th Century Hadith Studies”, “Texts in Book Form: Writings of the Transition Period”, “The Academy’s Search for an Interlocutor”, “Hadith Defence: History and Procedure Again”, “New Answers to Recurring Debates-Books”, “The Search of Sources for a Place on the Shelves”, “Excitement and Dynamism: Hadith Interpretation” the work analyses the period between 1900 and 2000 on the primary grounds of the science of hadith.

As a result, special attention is drawn to the fact that the IDP (Islamist Journals Project) database offers a wide range of opportunities for those who is working in this field. IDP has contributed to the digitalisation, cataloguing and accessibility of journals published from 1908 to the present. The review has been done in this context.

Keywords: Hadith, Islamist Journal, IDP, Literature.

İlim ve fikir dünyamızı derinden etkileyen, bir arayış ve birikimin ürünü olan dergiler, son yüzyılın en mühim kitle iletişim araçları arasında yer almaktadır. Bilgi ve düşüncenin kuvveden fiile çıkması, geniş kitlelere ulaşması ve geleceğe aktarılmasında, kısaca insanın insanla buluşmasında dergilerin rolü ve katkısı büyük olmuştur. Sosyal/toplumsal değişimler ve siyasî hareketler, düşünce ve dini hayattan yansımalar, kültürel unsurlar, felsefi derinlikler dergiler vesilesiyle belli bir formda okurlara sunulmuştur. 1908’den günümüze kadar yayın yapan dergiler, teknolojik imkânların gelişmesiyle birlikte önce tespit ve tasnif edilmiş, akabinde dijital ortama aktarılıp kataloglanmış ve nihâyetinde okurların erişimine açılmıştır.

İslamcılık düşüncesinin en önemli kaynaklarından birisi olan dergiler ile alakalı nitelikli çalışma ve projeler yapan, İslamcı düşüncenin oluşumu ve gelişiminde etkili olmuş isim, fikir ve meseleleri inceleyen İlmi Etüdler Derneği (İLEM), *İslam’ı Uyandırmak I-II*, *İslam Düşünce Atlası* gibi alanında uzman isimler tarafından hazırlanan birçok telifte mihmândârlık yapmıştır.

İslamcı Dergiler Projesi (İDP) faaliyeti olarak kayıt altına alınıp dijitalleştirilen İslamcı dergiler de İLEM'in en önemli çalışma alanlarından biridir.

İncelemesini yaptığımız *İslamcı Dergilerde Hadis Tartışmaları* adlı eserin müellifi Doç. Dr. Selim Demirci, Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmakta ve hadis – tarih – yorum bağlamında çalışmalarını sürdürmektedir. *Kriz Döneminde Hadis ve Yorum* adlı eseri, yazarın çalışma alanını bu eksende sürdürdüğünü gösteren en güzel örnektir.

Yazar, *İslamcı Dergilerde Hadis Tartışmaları* adlı eseri İDP veri tabanının hadis ilmi açısından önemine dikkat çekmek amacıyla telif etmiştir. Kitap, 1900 – 2000 yılları arası dönemde neşredilen İslamcı dergilerde hadis alanı ile ilgili neler bulunabileceğine dair genel bir izlenim sunmuştur. Bu dönem, önceki dönemlerden farklı olarak birçok sosyal – siyasî faktör ve yeni iletişim araçlarının devreye girdiği bir zaman dilimini kapsamaktadır. İslamcı dergiler özelinde yapılacak çalışmalarda mezkûr tarihler arasındaki hadis çalışmalarının seyrini görmek, İDP veri tabanının hadis ilmi açısından taranması ve incelenmesi suretiyle de mümkündür. Son dönem hadis – tarih, hadis – sosyal olaylar, hadis – siyaset, hadis – toplum ilişkisini araştırmak / incelemek; hadis çalışmalarının akademiye taşınma sürecinde kimlerin etkin olduğu, hangi konularla ilgilendikleri ve neler yazdıklarını araştırmak isteyenler için İDP mühim bir arşiv hizmeti sunmaktadır.

Bu bağlamda eser, İDP'nin sunduğu imkânlarla, veri tabanında dikkat çeken isimlere, döneme özgü sıcak tartışmalara özetle yer vererek, hadis sahasında çalışanların merak ve ilgilerini bu alana çekmeyi hedeflemiştir. Kitabın muhatap kitlesi hadis alanında çalışma yapan akademisyenler ve bu alana ilgi duyan araştırmacılarıdır. Hedef kitleye rağmen eser sade bir üslupla kaleme alınmıştır.

Kitap yedi bölümden oluşmaktadır.

“20.yy Hadis Araştırmalarında Yeni Araçlar, Tartışmalar” başlıklı ilk bölümde hadis merkezli metinler bağlamında dergilerin “konumsal” değeri üzerinde durulmuştur. Modernleşmenin etkisiyle siyasi, sosyal, kültürel ve iktisadi birçok soru ve sorun, değişim ve dönüşüm dergilerde tartışılmıştır. Hadis ilminin sosyal ve siyasi değişimlere katkısının olup olmadığının tespiti bu tartışma metinlerini daha anlaşılır kılacaktır. Bu bağlamda kimileri hadisleri “sorunun gerçek sebebi” olarak düşünürken, kimileri de “motive unsuru”, “kurtuluş yolu”, “meşrûiyet kaynağı” olarak görmüştür. Bu bölümde, 1924 – 2000 arası dönemde hadis araştırmalarının dönemselleştirilmesi ve mukâyesesi, önemli isimler ve akademinin gündemi

özetle işlenmiştir.

1920 öncesi ve sonrasında yayınlanan dergilerin mukâyesesi, İmam Hatip liseleri, İlahiyat Fakülteleri ve Yüksek İslam Enstitüleri'nin dergilere katkısı, dönem açısından hadis sahasında kaleme alınmış metinler/kitaplar, değişimlerin hadisle ilgili yazılara yansımaları gibi pek çok konu döneme özgü çalışma alanlarının genişliğini göstermeye kâfidir. 1924-1949 arası dönem dini neşriyâta "sükûnet ve durgunluğu" yansıtırken, "akademik hadis çalışmalarının oluşum ve gelişim dönemi" olarak da nitelendirebileceğimiz 1949-1980 arası ise önceki dönemin aksine "kıpırdanma ve hareketlenme"lerin görüldüğü dini neşriyât bakımından daha zengin bir zaman dilimini kapsar. 1980 sonrası ise hem yayın çeşitliliği hem de hadis konuları, metinleri ve kitapları bakımından dinamik bir döneme tekâbül eder.

Dergi yazılarının kitaplaşan metinlere dönüşmesi ya da bir kitabın neşredilmeden önce dergide yayımlanması bir vaki'dir. "Kitaplaşan Metinler: Geçiş Döneminin Yazıları" bölümünde yazar, dergilerde hadis ve sünnete dair yazılar kaleme alan Manastırlı İsmail Hakkı, Babanzâde Ahmed Naim, Ahmet Hamdi Akseki, Ömer Nasuhi Bilmen, Talat Koçyiğit, Ali Himmet Berki ve İsmail L. Çakan gibi yazarların sonradan neşrettikleri bazı kitapların alt yapısı hakkında bilgiler vermiştir. Yazarın ifadesiyle "Osmanlı'nın son dönemine yetişmiş ve âlim vasfını taşıyan ulemâ – münevver, onlarla dolaylı irtibatı olan Cumhuriyet'in ilk nesli konumunda ve yeni ortaya çıkan dini kurumlarda aktif rolü olan âlim > hoca > akademisyen şeklinde tanımlanabilecek kimselerin yazıları son yüzyılın hadis birikimi açısından kayda değerdir." (s. 59) Mezkûr isimler ve daha nice hadis alimlerinin yaşanan değişim / dönüşüm karşısında nasıl bir tavır takındıkları, değişim ve dönüşümün neresinde yer aldıkları ve bu bağlamda sundukları katkılar, üzerinde nitelikli ve ciddi olarak çalışılması gereken hususlardır. Bu bölümde mezkûr isimlerin hadise dair yazdıkları birtakım metinlerden örnekler görsellerle zenginleştirilerek okurlara arz edilmiştir. Babanzâde Ahmed Naim'in Sırât-ı Müstakîm ve Sebilü'r-Reşâd dergilerinde düzenli olarak yazdığı *Tecrîd-i Sarîh* tercümeleleri, kitaplaşan yazılara dair mühim bir misaldir.

Bir akademisyenin ilmî çalışmalarına ilaveten dergi çıkarması ve dergide yazılar yazması, birikimini halkla buluşturması açısından önemli bir adımdır. Bu bağlamda kaleme alınan "Akademinin Muhatap Arayışı"nda hadis alanındaki çalışmaları ile tanınan bazı akademisyenlerin ilmi çalışmaları dışında, dönemsel ihtiyaçları dikkate alarak dergilerde veya günlük

gazetelerde yazılar yazması üzerinde durulmuştur. Kitapta ismi zikredilen akademisyenler birisi de Ali Osman Koçkuzu'dur. Yakın zamanda vefat eden Ali Osman Koçkuzu (ö. 2020), 1970'li yıllarda akademik çalışmalarının yanı sıra Nesil ve Oku dergilerinde hadis ilimleri ve ıstılâhları, alanla ilgili neşriyâtın tanıtım ve kritiği, güncel yorum / şerh örneklerine dair birçok yazılar kaleme almıştır. Tanıtım ve analizlerini yaptığı eserler sadece Arapça yayınlarla sınırlı değildir. Özellikle "Hadisçinin Formasyonu" (I-II) başlıklı makaleleri, günümüz İlahiyat fakülteleri ile 1970'li yılların hedef ve heyecanlarını mukayese etme imkanı açısından önem arz etmektedir. İDP veri tabanından hareketle bu metinlere ulaşılabilir. Yazar bu bölümde genel bir değerlendirme yapmış, tenkitçi bir yaklaşım sergilememiştir.

Hicri ilk asırlardan beri sünnetin hücciyetine dair tartışmaların yaşandığı ve XIX. asırdan itibaren bu tartışmaların mahiyet bakımından farklılaştığı malumdur. Hint alt kıtası, Mısır ve bazı İslam ülkelerinde hadis/sünneti müdafaa eden yayınlardaki artış bunu göstermektedir. "Hadis Müdafaa: Yeniden Tarih ve Usûl" başlığı altında, tarih ve usûl yazılarının teknik konulardan ibaret olmasına rağmen dergilerde ilgi görmesi husûsuna işaret edilmiştir. Sünnet ve hadisin önemi, sünnetin hücciyeti, hadis tarihi ve usulü ile literatür tanıtımına dair yazılar dönemin dinamikliğine işaret etmektedir. Bu metinlerin bir kısmı akademisyen olmayan kişiler tarafından kaleme alınmıştır. Dolayısıyla İslamcı dergiler hadis ilmine akademi haricinde de katkı sunulduğunu bize göstermektedir. Hümanizm, rasyonalizm, oryantalizm ve onlara karşı sergilenen tenkitçi yaklaşım, dönemin dinamikliğini gösteren meselelerdir.

Dergilerde yer alan yazıların bir kısmı hadis ilmine dair tartışmaların tekrarı ya da farklı boyutlarda ele alınışına dairdir. "Yinelenen Tartışmalara Yeni Cevaplar – Kitaplar" da, tarihi bazı tartışmaların yeniden gündeme gelmesi ve meselenin muhtelif açılardan ele alınması üzerinde durulmuştur. Dergilerde yer alan hadise dair yazıların bir kısmının tartışmalara cevap mahiyetinde olduğu ve muhatapların bazen Müslüman münekkitler bazen de gayr-i müslimler oluşu vurgulanmıştır. Süleyman Ateş ile Talat Koçyigit, Abdullah Aydınli ile Düccane Cündioğlu'nun dergiler aracılığıyla birbirlerine yazdıkları cevap nitelikli yazılar, yaptıkları tenkit ve tahliller bu bağlamda değerlendirilebilir. "Sünnetin hücciyeti", "hadislerin tedvini", "hadislerin sıhhati", "mevzû hadis", "Kur'an – hadis ilişkisi" gibi son dönemin gündemdeki konuları üzerine dergilerde savunma ya da tenkit merkezli yazılar kaleme alınmıştır.

Hadis literatürü açısından tenkit içerikli yazıların savunma eksenli yazılara göre daha az olduğu ve geleneği müdafaa eden hadis anlayışının İslamcı dergilerde daha baskın olduğu söylenebilir. Her derginin beslendiği kaynak ve damarların farklılık arz edeceği gerçeğinden hareketle özellikle zihni arka plan üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu minvalde kaleme alınan “Kaynakların Raflarda Yer Arayışı” başlıklı altıncı bölüm, bir önceki başlığın devamı ya da tamamlayıcısı mahiyetindedir. Bu bölümde İDP özelinde literatür merkezli ilginin dergilere yansımaları hususuna temas edilmiştir. Altınoluk Dergisi’nde İ. Lütü Çakan, Yaşar Kandemir ve Raşit Küçük; Oku ve Nesil dergileri için de Ali Osman Koçkuzu ve Hayrettin Karaman hadise dair yazılar kaleme alan önemli isimler arasında yer almaktadır. Ayrıca Abdülkadir Karahan’ın Fuzûlî’nin kırk hadis tercümesine dair Selamet dergisindeki seri yazıları ile Mahmud Esad Coşan’ın İslam dergisinde kaleme aldığı hadis – edebiyat ilişkisini yansıtan tanıtım yazıları dönemin canlılığına işaret eden örnekler arasındadır.

Değişen siyasi-sosyal olaylar karşısında hadislere daha ziyade önem verildiği, hâdis ile hadis arasında köprü kurularak hadislerin yorumlanması cihetine gidildiği malûmdur. “Heyecan ve Dinamizm” başlıklı son bölümde yazar, dergilerin hadisleri gündeme getirme biçimlerine dair örneklerle ve “meşrulaştırma” vasıtası olarak hadis yorumculuğuna yer vermiştir. Bu perspektiften hareketle son dönemin kendine has bir yorumculuğu olup olmadığı, hadislerin hangi konular tartışılırken gündeme geldiği, hadis yorumculuğunu etkileyen unsurlar (ideolojik/cemaat/grup aidiyeti, modernitenin düşünme biçimi/anlam dünyası vb.), istifade edilen hadis kitapları, kullanılan dil gibi merak edilen birçok meselenin cevabı, İslamcılık düşüncesini anlamaya da katkı sağlayacaktır.

Kitabın sahaya yaptığı en önemli katkı, İDP özelinde İslamcı dergilerdeki hadis merkezli metinlere dikkat çekmesi, hadis – tarih – yorum üçgeninde bu metinlerin incelenmesi gerekliliği üzerinde durmasıdır. Eserde arşiv malzemeleri, görseller ve dergilerden alıntılara yer verilmesi kitabın muhtevâsını zenginleştirmiştir. Ancak döneme özgü tematik unsurlar, tartışmalar ile görseller kitapta orantılı olarak yer almamıştır. Görsellerin baskın bir görünüm arz ettiği söylenebilir.

Yazar, Türkiye’de hadis kürsüsünün/alanının gelişmesinden bahsetmiş ancak hadis kürsülerinde ya da burada görev yapan hocaların hangi konuları tartıştığı noktası çok sınırlı kalmıştır. Mevzubahis edilen kitap isimlerinin hadis tartışmalarındaki yeri ve öneminden kısaca bahsedebilir, sonuç

kısımında yaptığı değerlendirmelerde olduğu gibi hadis tartışmalarının yer aldığı bölümlerde biraz daha yoruma yer verebilirdi.

Diğer taraftan bölüm başlıklarının özgün bir nitelik arz ettiği söylenilebilir. Bu da esere farklı bir hususiyet kazandırmıştır.

İlk bölümde yer alan dönemlendirme oldukça önemli. Burası müstakil bir çalışma haline getirilirse farklı alanlardaki kişilerin de istifadesi artacaktır.

Eserde metnin akışını bozan ifadeler var. Örneğin s.70'de "Ali Himmet Berki'nin Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları arasında 250 Hadis Terceme ve İzahı başlığıyla çıkan kitabının ilk baskı tarihi 1968'dir ve kitaptan 5.000 adet basılmıştır. Sonraki senelerde de kitabın baskısı, adedi artarak devam etmiştir." ifadesinin yer aldığı paragrafta kitabın kaç adet basıldığı, basım tarihi vb. konulara girilmiş. Halbuki metnin akışı bu şekilde değil.

Kitabın başlığında döneme özgü hadis tartışmaları, isimler ve konuların tartışılacağı ifade edilmesine rağmen eserde ağırlıklı olarak "İDP'de hadis araştırmacıları ne bulabilir?" sorusunun cevabı verilmiştir. Kitap bu açıdan İDP'nin nasıl kullanılacağını anlatan bir el kitabı/katalog hüviyetini taşımaktadır.